

Juridiska avdelningen

14.3.2002

Till arbetspensionsanstalterna

NY ÖVERENSKOMMELSE OM SOCIAL TRYGGHET MELLAN FINLAND OCH LUXEMBURG

TILLÄMPNINGSANVISNINGAR

Finlands anslutning till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) 1.1.1994 och Europeiska unionen (EU) 1.1.1995 ledde till att överenskommelserna om social trygghet med andra medlemsländer behövde ändras. Därför har också överenskommelsen mellan Finland och Luxemburg förhandlats på nytt. Den nya överenskommelsen upphäver fr.o.m. 1.2.2002 den tidigare gällande överenskommelsen från 1.4.1991.

Den nya överenskommelsen om social trygghet kompletterar de EU-^{*} bestämmelser som tillämpas på arbetspensionerna inom EU- och EES-området. Överenskommelsen tillämpas också på personer som förvärvsarbetar i avtalsländerna, på medborgare i länder utanför EU- och EES-området (s.k. medborgare i tredje land) samt på personer som inte deltar i arbetslivet.

I detta cirkulär redogörs för innehållet i överenskommelsen och speciellt bestämmelserna om arbetspensioner och deras tillämpning. Som bilaga följer en beskrivning av det lagstadgade pensionsskyddet i Luxemburg.

Fördragstexten har sänts till pensionsanstalterna som bilaga till cirkulär A 17/2001 (endast på finska).

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Helena Tapió

Riitta Korpiluoma

Juridiska avdelningen

14.3.2002

INNEHÅLL

1	HUVUDPRINCIPERNA I ÖVERENSKOMMELSEN	3
2	LAGSTIFTNING SOM OMFATTAS AV ÖVERENSKOMMELSEN	3
3	PERSONKRETS SOM OMFATTAS AV ÖVERENSKOMMELSEN	4
4	FRIVILLIG FÖRSÄKRING ELLER FRIVILLIG FORTSÄTTNINGSFÖRSÄKRING	4
5	BESTÄMMELSER SOM GÄLLER TILLÄMPLIG LAGSTIFTNING.....	5
6	ANSÖKAN OM PENSION.....	5
7	RÄTT TILL PENSION OCH FASTSTÄLLANDE AV PENSIONEN.....	6
7.1	Förhindrande av sammanträffande förmåner	6
7.2	Sammanläggning av försäkringsperioder	6
7.3	Arbetspension från Finland.....	7
7.4	Proportionering av den återstående tiden i den helegativa arbetspensionen	7
7.5	Pro rata-pension med återstående tid	9
8	BETALNING AV FÖRMÅNER TILL UTLANDET	9
9	VERKSTÄLLIGHETSFÖRFARANDET	9
10	IKRAFTTRÄDELSEBESTÄMMELSERNA.....	10
10.1	Omräkning.....	10
11	FÖRBINDELSEORGAN.....	11

DET LAGSTADGADE PENSIONSSKYDDET I LUXEMBURG

Juridiska avdelningen

14.3.2002

1

HUVUDPRINCIPERNA I ÖVERENSKOMMELSEN

Överenskommelsen om social trygghet motsvarar principiellt innehållet i EU-förordningen om social trygghet (EEG) 1408/71 och tillämpningsförordningen (EEG) 574/72. I överenskommelsen hänvisas också i stor utsträckning till EU-bestämmelserna. I tillämpningssituationer som involverar Finland och Luxemburg skall man således beakta både bestämmelserna i förordningarna och eventuellt kompletterande bestämmelser i överenskommelsen. Pensionsskyddscentralen har i cirkulär A 48/96 gett detaljerade anvisningar om EU-bestämmelserna och hur de tillämpas.

I det följande avses med EU-länder och medborgare i EU-länder också EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein och deras medborgare.

2

LAGSTIFTNING SOM OMFATTAS AV ÖVERENSKOMMELSEN

Överenskommelsen tillämpas på lagstiftning som anges i förordningen 1408/71, dvs. på följande lagstadgade socialtrygghetsförmåner (artikel 2), som regleras närmare i avdelning III, kapitel 1-5 i förordningen:

- förmåner som betalas ut vid sjukdom och moderskap; i Finland förutom sjukförsäkringen och rehabiliteringen också hela den offentliga hälsovården
- förmåner som betalas ut vid arbetsförmåga inklusive sådana förmåner som är avsedda att upprätthålla och förbättra arbetsförmågan; i Finland invaliditetspension enligt folkpensionssystemet, invalidpension enligt arbetspensionssystemet och andra förmåner i anslutning till dem samt rehabiliteringsförmåner som ges med stöd av olika lagar
- förmåner vid ålderdom; i Finland ålderspensioner från folkpensions- och arbetspensionssystemet samt arbetslöshets- och deltidspension
- familjepensioner; i Finland familjepensioner från folkpensions- och arbetspensionssystemet
- förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar

Juridiska avdelningen

14.3.2002

- dödsfallsersättningar; i Finland till APL, FöPL och LFöPL bundna registrerade begravningsbidrag samt ersättningar på basis av lagen om olycksfallsförsäkring.

I överenskommelsen ingår dessutom särskilda bestämmelser om arbetslöshets- och familjeförmåner.

Lagstiftningen omfattar inte de internationella socialtrygghetsöverenskommelser som Finland ingått med tredje länder eller lagar eller bestämmelser om verkställandet av dem.

3

PERSONKRETS SOM OMFATTAS AV ÖVERENSKOMMELSEN

Den nya överenskommelsen har i första hand betydelse för dem som inte omfattas av EU-bestämmelserna, dvs. så kallade medborgare i tredje länder, deras familjemedlemmar och förmånstagare samt när det gäller bosättningsbaserade förmåner personer som inte alls deltar i förvärvslivet (artikel 3).

Exempel: En finsk arbetsgivare sänder en av sina anställda, en rysk medborgare, från Finland för att arbeta i Luxemburg. Vid avgörandet om i vilket avtalsland arbetstagarens sociala trygghet skall ordnas, iaktas bestämmelserna i förordningen 1408/71 om tillämplig lagstiftning (artikel 7 i överenskommelsen; utsändningsintyg eller dispens).

I överenskommelsen ingår emellertid vissa specialbestämmelser som också tillämpas på personer som omfattas av EU-bestämmelserna (bestämmelser om proportionering av återstående tid, utbetalning av pension till personer bosatta utanför EU-området, sammanläggning av försäkringsperioder, verkställighetsförfarande vid domstolsbeslut och omräkning av pension).

4

FRIVILLIG FÖRSÄKRING ELLER FRIVILLIG FORTSÄTTNINGSFÖRSÄKRING

Denna bestämmelse är av betydelse när det är fråga om frivillig försäkring eller frivillig fortsättningsförsäkring i Luxemburg. Om villkoret är bosättning i det ena avtalslandet, får det faktum att personen är bosatt i det andra avtalslandet inte utgöra ett hinder. Försäkrings- och boendeperioder som fullgjorts i det andra avtalslandet tillgodoräknas vid behov, för att försäkringsvillkoren skall bli uppfyllda. (artikel 4).

Juridiska avdelningen

14.3.2002

5

BESTÄMMELSER SOM GÄLLER TILLÄMPLIG LAGSTIFTNING

På arbetstagare som är medborgare i tredje land tillämpas EU-bestämmelserna direkt på basis av överenskommelsens hänvisningsbestämmelser (avdelning II, artiklarna 13-17 i förordningen 1408/71, och avdelning III i tillämpningsförordningen 574/72). Huvudregeln i dem är att den sociala tryggheten ordnas i arbetslandet.

Enligt överenskommelsen omfattas den utsända arbetstagarens medföljande familjemedlemmar av samma avtalslands lagstiftning som arbetstagaren, förutsatt att de inte själva förvärsarbetar.

Också specialbestämmelserna i förordningarna, som omfattar t.ex. följande personkrets, tillämpas som sådana på medborgare i tredje land:

- utsända arbetstagare och egenföretagare
- personalen vid internationella transportbolag
- personer som förvärsarbetar i mer än ett land

Intyg som föreskrivs i EU-bestämmelserna (E101 - E103) utfärdas enligt överenskommelsen också till medborgare i tredje land. Finland och Luxemburg har inte kommit överens om något förfarande som avviker från EU-förordningarna.

På samma sätt som i EU-ärenden utfärdar Pensionsskyddscentralen i Finland intyg för personer som omfattas av finsk lagstiftning. Intyg begärs från Pensionsskyddscentralen på blankett ETK 2133.

Adress:

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Juridiska avdelningen/Tillämpningssektionen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

6

ANSÖKAN OM PENSION

Eftersom överenskommelsen baserar sig på EU-bestämmelserna och verkställigheten av den inte har avtalats separat, handläggs pensionsansökningar som lämnas in av medborgare i tredje land i praktiken på samma sätt som EU-ansökningar, varvid man använder E-blanketter.

Juridiska avdelningen

14.3.2002

7

RÄTT TILL PENSION OCH FASTSTÄLLANDE AV PENSIONEN

7.1 Förhindrande av överlappande förmåner

Överenskommelsen innehåller en allmän bestämmelse, enligt vilken avtalsparterna kan tillämpa sina egna samordningsbestämmelser när förmåner överlappar varandra och då kan också sociala trygghetsförmåner eller andra inkomster som tjänats in i det andra avtalslandet beaktas i samordningen (artikel 6).

Eftersom överenskommelsen för fastställandet av pensionen direkt hänvisar till EU-bestämmelserna, som har en liknande bestämmelse för detta ändamål och i övrigt också närmare bestämmelser om samordning, har den allmänna bestämmelsen ingen betydelse för arbetspensionerna.

7.2

Sammanräkning av försäkringsperioder

Överenskommelsen innehåller en bestämmelse om sammanräkning av försäkringsperioder som avviker från andra överenskommelser (artikel 9.2). För att EU-medborgare och medborgare i tredje land skall få rätt till pension, tillgodoräknas enligt överenskommelsen förutom försäkringsperioder som fullgjorts i EU-medlemsländerna också sådana perioder som fullgjorts i ett land som bägge avtalsländerna har en överenskommelse om social trygghet med, där det ingår en bestämmelse om sammanräkning av perioder. Till följd av nuvarande EG-rättspraxis har bestämmelsen ingen större betydelse.

EG-domstolens beslut Gottardo C-55/00: domstolen ansåg att en överenskommelse om social trygghet mellan två medlemsstater också skall tillämpas på medborgare i en tredje medlemsstat när det är fråga om tillgodoräkning av försäkringsperioder.

För Luxemburgs del innehåller överenskommelsen en bestämmelse, enligt vilken *finska försäkringsperioder kan beaktas som perioder som förlänger granskningsperioden, under vilken väntetiden för att få rätt till invalid- eller familjepension från Luxemburg måste uppfyllas.*

För att få rätt till lagstadgad invalid- och familjepension från Luxemburg måste man ha fullgjort åtminstone den obligatoriska försäkringstiden på ett år under de tre senaste åren närmast före pensionsfallet eller före utgången av sjukdagpenningperioden. Tider som likställs med försäkringsperioder förlänger denna tre års granskningsperiod.

Juridiska avdelningen

14.3.2002

7.3

Arbetspension från Finland

För att få rätt till pension med återstående tid enligt de finska arbetspensionslagarna, förutsätts att sökanden har haft förvärvsarbete enligt de finska arbetspensionslagarna i minst 12 månader under de senaste tio kalenderåren närmaste före pensionsfallsåret. Denna 12-månadersperiod behöver inte vara sammanhängande. Försäkringsperioder som har fullgjorts i andra avtalsländer kan inte uppfylla detta villkor.

I övrigt bestäms och beräknas finsk arbetspension enligt EU-bestämmelserna (avdelning III, kapitlen 1-5 i förordningen 1408/71), utom när det gäller heffektiv invalidpension från Finland.

7.4

Proportionering av den återstående tiden i den heffektiva arbetspensionen

I överenskommelsen har en tilläggsbestämmelse om finsk återstående tid införts i syfte att förhindra uppkomsten av överlappande pensioner med återstående tid, om både Finland och Luxemburg beviljar under 55-åriga personer pension med återstående tid. Den återstående tiden proportioneras när Finland beviljar heffektiv pension enligt nationella bestämmelser (antingen när anställningsförhållandet fortfarande pågår eller när pensionsfallet inträffar under efterkarenstiden).

Denna bestämmelse gäller både EU-medborgare och medborgare i tredje land och motsvarar bestämmelsen om proportionering av återstående tid i artikel 15 i den nordiska konventionen och artikel 7 i överenskommelsen med Tyskland.

Luxemburgsk pension för under 55-åriga personer innehåller alltid återstående tid enligt Luxemburgs nationella lagstiftning. Återstående tid ingår i luxemburgsk pension redan enligt nationella bestämmelser i proportion till fullgjorda försäkringsperioder i Luxemburg. Därför är proportioneringsbestämmelsen onödig för Luxemburgs del.

Finsk heffektiv pension med återstående tid proportioneras alltid när den försäkrade får rätt till invalid- eller familjepension från Luxemburg med inberäknad återstående tid. Det är alltså inte nödvändigt att särskilt reda ut om den luxemburgska pensionen innehåller återstående tid, utan det enda som behövs är uppgift om att den försäkrade har rätt till pension från Luxemburg.

Juridiska avdelningen

14.3.2002

Exempel (överenskommelse om social trygghet, proportionering av återstående tid)

En sökande har förvärvsarbetat i Luxemburg och Finland. Under förvärvstiden i Finland blir sökanden år 2002 arbetsförmögen vid 54 års ålder.

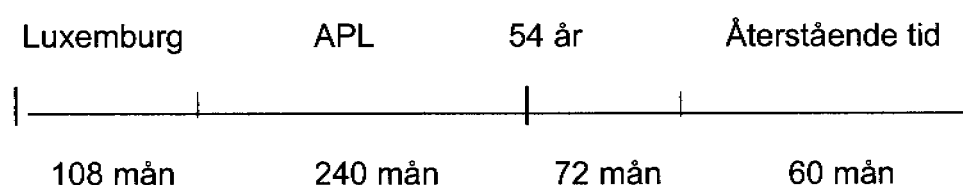
APL-anställning: 20 år = 240 mån.

Pensionslön: 2 500 e/mån.

Intjänad pension: 750 e/mån.

Luxemburg: 9 år = 108 mån.

EU-period: 348 mån.

Nationell pension enligt överenskommelsen om social trygghet:

$$750 + (240/348) \times (72 \times 2\,500/1000) + (240/348) \times (60 \times 2\,500/1500) \\ = 750 + 124,14 + 68,96 = 943,10 \text{ e/mån. (samordningen inverkar inte)}$$

Pro rata-pension:

Teoretisk pension:

$$348/240 \times 750 + 72 \times 2\,500/1000 + 60 \times 2\,500/1\,500 =$$

$$1\,087,50 + 180 + 100 = 1\,367,50 \text{ e/mån. (samordningen inverkar inte)}$$

Pro rata-pension:

$$240/348 \times 1\,367,50 = 943,10 \text{ e/mån.}$$

Pensionen beviljas som nationell pension enligt överenskommelsen om social trygghet = 943,10 e/mån. (den nationella pensionen är lika stor som pro rata-pensionen).

Om pension för återstående tid beviljas en person som fyllt 55 år, får den återstående tiden inte proportioneras, eftersom pensionen från Luxemburg i det fallet inte längre innehåller återstående tid.

Juridiska avdelningen

14.3.2002

7.5 Pro rata-pension med återstående tid

Återstående tid kan också fogas till fribrevspensionen för medborgare i tredje land, förutsatt att sökanden har blivit arbetsförmögen medan han eller hon arbetade i det andra EU-landet. I överenskommelsen förutsätts att sökanden har blivit arbetsförmögen under förvärvstiden i Luxemburg. Rätten till återstående tid uppkommer således på samma villkor som för EU-medborgare (bilaga VI till förordningen 1408/71). Om rätten till återstående tid uppkommer på grundval av bilaga VI till förordningen, beräknas pensionen på så vis att den återstående tiden läggs till fribrevet, som baserar sig på den faktiska förvärvstiden, i de finska periodernas förhållande till de finska och luxemburgska perioderna sammanlagt (pro rata-pension med återstående tid).

8

BETALNING AV FÖRMÅNER TILL UTLANDET

Pensioner och begravningsbidrag som täcks av överenskommelsen betalas med stöd av överenskommelsen till Finland och Luxemburg. Enligt EU-bestämmelserna betalas pensioner till EU-medborgare inom EU-området. Överenskommelsen innehåller dessutom en bestämmelse, enligt vilken pensioner betalas till det andra avtalslandets medborgare i tredje land på samma villkor som till egna medborgare. Detta förfarande motsvarar principerna i den upphävda överenskommelsen.

Om det saknas en ömsesidig överenskommelse om social trygghet behövs enligt nuvarande bestämmelse Pensionsskyddscentralens tillstånd för att kunna betala ut arbetspensionen till en främmande stats medborgare utomlands. Pensionsskyddscentralen har framlagt ett förslag till social- och hälsovårdsministeriet om att bestämmelsen som begränsar utbetalningen av arbetspension till utlandet skall upphävas. När lagändringen träder i kraft behövs inte längre något utbetalningstillstånd.

Luxemburg har inga begränsningsbestämmelser för utbetalning av pension till utlandet. Om sökanden inte får rätt till pension, betalas arbetsgivarens försäkringspremier och arbetstagarens försäkringsavgifter tillbaka på ansökan när arbetstagaren uppnår 65 års ålder.

9

VERKSTÄLLIGHETSFÖRFARANDET

Överenskommelsen innehåller bestämmelser om verkställande av domstolsavgöranden samt institutioners och myndigheters beslut till

Juridiska avdelningen

14.3.2002

den del avgörandena gäller socialförsäkringsavgifter och andra anspråk (artikel 15). Verkställbara handlingar erkänns i det andra avtalslandet. Vid verkställandet tillämpas dock lagstiftningen i det avtalsland där verkställigheten äger rum.

Med stöd av dessa bestämmelser kan, till exempel luxemburgska arbetsgivare i Luxemburg påföras försäkringspremier enligt finsk arbetspensionslagstiftning, om de försummat sin försäkringsskyldighet.

Eftersom EU-förordningen 1408/71 inte innehåller motsvarande bestämmelser, kan dessa bestämmelser tillämpas också i EU-pensionsärenden.

10

IKRAFTTRÄDELSEBESTÄMMELSERNA

Från och med ikraftträdandet av överenskommelsen tillämpas EU-bestämmelserna och de förfaranden som har överenskommit enligt anvisningarna i EU-cirkuläret A 48/96.

10.1 Omräkning

Förmåner som har avgjorts innan överenskommelse trädde i kraft kan på ansökan omräknas i enlighet med överenskommelsen. Arbetspensionsanstalterna är således inte skyldiga att omräkna pensioner på eget initiativ. Det finns emellertid en skyddsbestämmelse, enligt vilken omräkningen inte får leda till att förmånsbeloppet minskar.

Om ansökan om omräkning görs inom två år efter det att överenskommelsen trädde i kraft, betalas den omräknade pensionen från och med ikraftträdelsedagen. Görs ansökan senare betalas den omräknade pensionen från början av den följande månaden efter det att ansökan blev anhängig.

Om försäkringsperioderna för att få rätt till pension inte har räckt till, kan bestämmelserna om sammanläggning av perioder efter det att överenskommelsen trädde i kraft leda till att pensionen kommer att beviljas på ansökan. Pensionens belopp kan förändras, om pensionen har varit ett fribrev enligt tidigare bestämmelser och den nu utökas med återstående tid enligt den nya överenskommelsen.

Juridiska avdelningen

14.3.2002

11

FÖRBINDELSEORGAN

I pensionsärenden:

INSPECTION GENERALE DE LA SÉCURITÉ SOCIALE

26, rue Zithe, L-2763 LUXEMBOURG

Postal address:

b.p. 1308

L-1013 LUXEMBOURG

Tél. 00352 478 – 1

Fax 00352 478 6225

I försäkringsärenden:

CENTRE COMMUN DE LA SÉCURITÉ SOCIALE

125, route d'Esch

L-1471 LUXEMBOURG

Postal Address:

L-2975 LUXEMBOURG

Tél. 00352 40 141 1

Fax 00352 40 44 81

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

DET LAGSTADGADE PENSIONSSKYDDET I LUXEMBURG

1 Det totala pensionsskyddet

Det lagstadgade pensionsskyddet i Luxemburg baserar sig på förvärvsarbete. De skilda pensionssystemen för arbetstagare, tjänstemän, egenföretagare och självständiga yrkesutövare samt lantbruksföretagare sammanfogades genom lagstiftningsåtgärder i början av 1988 till ett enhetligt allmänt pensionssystem för löntagare och företagare. Systemets administration sköts emellertid fortfarande av fyra separata pensionsinstitutioner.

Skilt från löntagarnas och företagarnas allmänna pensionssystem har Luxemburg dessutom ett lagstadgat pensionssystem för statstjänstemän, för andra statsanställda och anställda vid offentliga inrättningar, kommunalanställda samt anställda vid järnvägarna.

I Luxemburg existerar inte något minimipensionssystem. Däremot kan de som uppnått pensionsåldern och arbetsoförmögna få allmänt utkomststöd, om deras utkomst annars inte räcker till.

Arbetsgivarna har ordnat tilläggspensionsskydd närmast för sådana arbetstagare, vilkas lön överskrider pensionslönetaket i det lagstadgade pensionssystemet. Vanligtvis är tilläggspensionsskyddet ordnat genom bokföringsmässiga reserveringar. Eftersom taket för pensionslönen är rätt så högt, spelar tilläggspensionsskyddet en liten roll i förhållande till pensionsskyddet i sin helhet.

2 Minimipensionsskyddet

För att få allmänt utkomststöd (revenu minimum garanti) måste man ha varit bosatt i landet i minst 5 år under de senaste 20 åren. Med denna tid likställs bosättningstid i ett annat EES-land. Medborgarskap krävs inte. Vid behovsprövningen av förmånen beaktas inkomsterna och förmögenhet för alla som bor i samma hushåll. Förmånsbeloppets storlek beror på familjeförhållandena.

Ansvaret för administrationen av utkomststödssystemet bärs av Fonds National de Solidarité, FNS (Centrala solidaritetskassan), som är underställd ministeriet för familjeärenden.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

3 Arbetspensionsskyddet

3.1 Det allmänna pensionssystemet

Alla privata sektorns löntagare och företagare omfattas av det allmänna obligatoriska pensionssystemet. Under vissa förutsättningar kan den obligatoriska försäkringen även fortsätta på frivillig basis när anställningsförhållandet upphör (se 3.1.8). Om det är klart från första början att arbetet fortgår endast en kort begränsad tid, dvs. högst tre månader i kalenderåret, kan arbetstagaren befrias från försäkringen. Även annat arbete än lönearbete blir utanför försäkringen, om inkomsten inte uppgår till mer än en tredjedel av minimilönen i landet. Personer som inte har fyllt 65 år omfattas inte av försäkringen.

3.1.1 Administration

Socialministeriet är högsta övervakningsmyndighet. I anslutning till ministeriet och underställd den fungerar L'inspection générale de la sécurité sociale (Generalinspektoratet för social trygghet), som deltar i planerings- och statistikverksamhet inom hela socialförsäkringsområdet och ansvarar för övervakningen av socialförsäkringen. Inspektoratet sköter även uppgifter i anslutning till överenskommelser om social trygghet.

Centre commun de la sécurité sociale (Gemensamma Socialförsäkringscentret) sköter all information om socialförsäkring, upprätthåller försäkringsregister och andra databaser i anslutning till socialförsäkringssystemet i sin helhet samt sköter debiteringen av försäkringspremier och -avgifter.

Ansvaret för administrationen av löntagarnas och företagarnas allmänna pensionssystem bärs på samma sätt som tidigare av följande pensionskassor:

- Caisse de pension des employés privés, CPEP (Pensionskassan för tjänstemän inom den privata sektorn)
- Caisse de pension des artisans, des commercants et industriels, CPACI (Pensionskassan för egenföretagare inom hantverk, handel och industri) som sköter pensionsförsäkringen för företagare inom dessa branscher
- Caisse de pension agricole, CPA (Pensionskassan för jordbruket) och

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

- Établissement d'assurance contre la vieillesse et l'invalidité, AVI (Institutionen för ålders- och invalidpensioner), som sköter pensionsförsäkringen för arbetstagare och alla övriga personer som inte tillhör ovan nämnda kassor.

Besvär som gäller det lagstadgade pensionsskyddet behandlas i domstolar som är specialiserade på socialförsäkring. Domstol i första instans är *Le conseil arbitral des assurances sociales*, domstol i andra instans *Le conseil supérieur des assurances sociales* och högsta domstolen är *la Cour de cassation*.

3.1.2 Finansiering

Pensionerna finansieras med hjälp av arbetsgivarnas försäkringspremier och arbetstagarnas försäkringsavgifter samt statsmedel. Staten och kommunerna står tillsammans för en tredjedel av den totala pensionsförsäkringspremien som är 24 procent. Arbetstagarnas och arbetsgivarnas andelar utgör likaså en tredjedel, dvs. 8 procent var av totalpremien. Företagarna och frivilligt försäkrade betalar en premie på 16 procent. Premien tas ut på årsinkomsten, dock på högst 77 413,20 euro. På den överskjutande delen uttas ingen premie och den är inte heller pensionsgrundande.

Om en person inte får rätt till ålderspension för att han eller hon inte har fullgjort tillräckligt med försäkringstid, betalas de inbetalade avgifterna tillbaka på begäran.

3.1.3 Beskattning

Arbetsgivarpremierna och arbetstagaravgifterna är helt och hållet avdragsgilla i beskattningen. Pensionerna beskattas på samma sätt som löneinkomsterna och i beskattningen beviljas också samma avdrag som på löneinkomster.

3.1.4 Försäkringstid

Som egentlig försäkringstid räknas sådana förvärvsperioder som en löntagare eller företagare har fullgjort i Luxemburg fram till 65 års ålder. Som egentlig försäkringstid räknas också perioder med utkomstförmån för vilka försäkringspremier har debiterats, så som sjuk-, moderskapsolycksfalls- och arbetslöshetsdagpenningperioder samt premieperioder för förtida pension.

Som egentlig försäkringstid betraktas också en 15 år fylld persons läroavtalstid samt beväringstid, tid under vilken en person deltagit i utveck-

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

lingssamarbete i ett u-land och tid under vilken en person har skött en person som behöver kontinuerlig vård.

På begäran kan som försäkringstid också beaktas en sådan 24 månadersperiod under vilken någondera föräldern sköter ett under fyraårigt barn. Denna tid kan förlängas till 48 månader, om barnet är allvarligt sjukt eller handikappat eller om familjen har ytterligare två andra barn. För att denna tid skall godkännas som försäkringstid, krävs att sökanden redan innan barnet föddes har varit försäkrad på basis av sitt förvärvsarbete i minst 12 månader under de tre senaste åren.

Obligatorisk försäkring som har upphört kan på vissa villkor få fortsätta på frivillig basis. Om det av familjeskäl finns luckor i försäkringen eller perioder med lägre lön, kan pensionen för sådana perioder också kompletteras med frivilliga premier. Dessa perioder motsvarar då obligatorisk försäkringstid (se närmare punkt 3.1.8).

Som försäkringstid kan förutom egentlig försäkringstid och motsvarande tid dessutom betraktas vissa tider som behövs för att uppfylla minimiförsäkringstidsvillkoret för förtida pensioner, för att få minimipension och för att tjäna in den pensionsdel som fastställs enligt försäkringstidens längd. För att sådan tid skall kunna likställas med egentlig tid, förutsätts det likväl att den försäkrade inte har varit försäkrad under denna tid i ett annat land.

Som motsvarande tid betraktas premieperioder för invalidpension, studietid mellan 18 och 27 års ålder och den tid någondera föräldern har ägnat åt att uppfostra sitt under 6-åriga barn. Om det finns två barn att sköta, skall barnavårdstiden omfatta minst 8 år, och minst 10 år om barnen är tre till antalet. I fråga om vård av handikappade barn kan vårdtiden likställas med försäkringstid fram till barnets 18-årsdag. Karenstiden för utbetalning av arbetslöshetsdagpenning till unga som avslutat sina studier likställs också med försäkringstid.

3.1.5 Ålderspension

Rätt till pensionen

Den allmänna pensionsåldern är 65 år. Pensionen förutsätter minst 10 års försäkringstid. Det krävs inte att man upphör med sitt arbete. Den som inte har fullgjort tillräckligt med försäkringstid vid 65 års ålder, kan fortsätta arbeta och pensionen beviljas när minimiförsäkringstiden är fullgjord.

Pensionen kan tas ut i förtid från 60 års ålder, förutsatt att man har en minst 40-årig egentlig eller motsvarande försäkringsperiod bakom sig.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Den som har fullgjort 40 års obligatorisk (motsvarande tider beaktas inte) försäkringstid redan vid 57 års ålder, kan gå i förtida pension redan då.

I förtida pensioner görs ingen förtidsminskning. Förvärvsarbete under förtidspensionstiden är tillåtet endast i begränsad utsträckning. Förvärvsinkomsten per månad får inte uppgå till mer än en tredjedel av den minimilön som tillämpas i pensionssystemet. Minimilönen för år 2002 har fastställts till 1290,22 euro i månaden. Om förvärvsinkomsten överstiger denna gräns, minskas pensionen med 50 procent, varvid pensionen omvandlas till delpension.

Har man inte rätt till pension vid 65 års ålder, återbetalas försäkringsavgifterna med undantag av statens andel. De återbetalda avgifterna omräknas enligt levnadskostnadsindex. Återbetalningen sker på särskild ansökan.

Hur pensionen bestäms

Pensionen består av en inkomstrelaterad del och en del som bestäms enligt försäkringstidens längd, som inte är bunden till de egna förvärvsinkomsterna.

Den inkomstrelaterade pensionen tjänas in med 1,78 % i året av den pensionsgrundande förvärvsinkomsten. Pensionen räknas på basis av de sammanlagda förvärvsinkomsterna under hela försäkringstiden och de omräknas enligt ett index som motsvarar den allmänna löne- och prisutvecklingen. De pensionsgrundande förvärvsinkomsterna beaktas upp till en övre gräns, som fastställts till 6451,10 euro i månaden för 2002.

Pensionsdelen som bestäms enligt försäkringstidens längd uppgår till fullt belopp efter 40 års försäkringstid. Pensionen tjänas in med 1/40 i året av det fulla beloppet. Det fulla beloppet är bundet till ett minimireferenslönebelopp som används vid pensionsberäkningen. År 2001 uppgick det fulla beloppet till 264 euro i månaden.

Det finns ett minimi- eller maximibelopp för ålderspensionen. År 2002 är minimibeloppet efter 40 års försäkringstid 1108,10 euro i månaden. Om försäkringstiden understiger 40 år, men uppgår till minst 20 år, betalas en minimipension, som är den fulla pensionen, minskad med 1/40 för varje år som fattas i den fulla försäkringstiden. För 2002 har pensionens maximibelopp fastställts till 5130,08 euro i månaden.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Omräkning av pensionen

Löpande pensioner omräknas alltid enligt prisutvecklingsindex när prisindex har förändrats med 2,5 % från föregående omräkning. Pensionerna omräknas dessutom regelbundet enligt löneutvecklingsindex. Storleken på justeringarna regleras särskilt i lag. Omräkningsbehovet bör utredas med minst fem års mellanrum.

Utbetalningen av pensionen

Om arbetstagaren har rätt till pension vid 65 års ålder, kan han eller hon skjuta upp pensionen och ta ut den först vid 68 års ålder. Pensionen höjs då med 0.7 % för varje månad som pensionen skjuts upp. Pensionerna betalas 12 gånger i året.

3.1.6 Invalidpension

Rätt till pension

För att få rätt till invalidpension förutsätts att man har fullgjort minst ett års obligatorisk försäkringstid under de tre senaste åren innan arbetsoförmågan inträffade eller sjukdagpenningperioden gick ut. Tider som motsvarar försäkringstid förlänger denna treåriga granskningsperiod (se punkt 3.1.4). Kravet på minimiförsäkringstid gäller inte sådana fall, där arbetsoförmågan har uppkommit till följd av olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom.

Arbetsoförmåga bedöms på basis av tidigare arbete. Arbetstagaren anses arbetsoförmögen, om han eller hon på grund av långvarig sjukdom eller handikapp inte klarar av sitt tidigare arbete eller annat arbete som motsvarar arbetstagarens utbildning eller färdigheter.

Pensionstagare under 50 år förutsätts delta i rehabilitering som eventuellt ordnas för honom eller henne. I annat fall kan pensionstagaren frånkännas rätten till pension eller kan utbetalningen av pensionen dras in.

Hur pensionen bestäms

Pensionen är på samma sätt som ålderspensionen uppbyggd av två delar. Om arbetsoförmågan inträffar innan den försäkrade har fyllt 55 år, består den inkomstrelaterade delen av ålderspensionens inkomstrelaterade del som tjänats in fram till pensionsfallet, utökad med den återstående tidens pensionsdel.

Den återstående tidens pensionsdel bestäms på basis av de genomsnittliga årsinkomsterna som har tjänats in mellan 25 års ålder och pen-

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

sionsfallet. När de genomsnittliga årsinkomsterna räknas ut kan tidigare perioder med arbetsoförmåga, yrkesutbildningsperioder, perioder med vård av barn i hemmet och karenstider för utbetalning av arbetslöshetsdagpenning lämnas obeaktade. På basis av dessa förvärvsinkomster växer pensionen för återstående tid med 1,78 % i året under tiden mellan pensionsfallet och 55-årsdagen.

Om arbetsoförmågan inträffar efter det att den försäkrade har fyllt 55 år, betalas den inkomstrelaterade delen till beloppet av den intjänade ålderspensionens inkomstrelaterade del.

Den del av pensionen som bestäms enligt längden på invalidpensionens försäkringstid räknas på samma sätt som för ålderspension. Den återstående tiden beaktas fram till 65 års ålder. För att få rätt till full återstående tid, förutsätts att arbetskarriären har varit sammanhängande från 25 års ålder fram till pensionsfallet. Om det under den tiden har funnits avbrott i arbetskarriären, minskar den återstående tidens del i motsvarande grad med 1/40 för varje försäkringsår som fattas.

Omräkning av pensionen

Löpande pensioner omräknas på samma sätt som ålderspensioner (se punkt 3.1.5).

Betalning av pensionen

Pensionen betalas från och med pensionsfallet eller från den sista löneutbetalningsdagen. Om den försäkrade har rätt till sjukdagpenning för samma tid, betalas pensionen till sjukförsäkringskassan, som i sin tur betalar eventuell skillnad till den försäkrade. Om sjukförsäkringsdagpenningen betalas till ett annat land, börjar pensionen löpa från den dag utbetalningen av dagpenningen upphör.

I det fall att arbetsoförmågan bedöms som tillfällig, börjar pensionen betalas ut tidigast när arbetsoförmågan har pågått i sex månader.

Pensionen betalas ut, även om pensionstagaren har små förvärvsinkomster under invalidpensionstiden.

När den försäkrade fyller 65 år omvandlas pensionen till ålderspension.

3.1.7 Familjepension

Familjepension kan betalas till en efterlevande make eller maka, till förmånslåtarens barn, adoptiv- eller fosterbarn, tidigare make eller maka och i vissa fall också till en annan anhörig.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Rätt till pensionen

För att få rätt till familjepension, förutsätts att förmånslåtare hade varit obligatoriskt försäkrad i minst 12 månader under de tre senaste åren eller varit ålders- eller invalidpensionerad. Tid som motsvarar försäkrings- tid förlänger den treåriga granskningsperioden (se punkt 3.1.4). Kravet på minimiförsäkringstid gäller inte sådana fall, där dödsfallet var en följd av en olycka eller yrkessjukdom.

För att efterlevande make eller maka skall få rätt till pension, förutsätts dessutom att äktenskapet hade varat minst ett år innan förmånslåtare gick i pension, om förmånslåtare således var pensionerad vid sin död. Om förmånslåtare inte var pensionerad vid sin död, förutsätts att äktenskapet hade varat ett år före dödsfallet. Detta krav gäller inte i någotdera fallet, om dödsfallet var en följd av en olycka eller om ett barn hade fötts eller var på väg att födas i äktenskapet.

Om förmånslåtare var pensionerad vid sin död, behöver äktenskapet inte ha varat ett år innan förmånslåtare gick i pension när

- äktenskapet hade hunnit vara över ett år före förmånslåtarens död och ålderskillnaden mellan makarna var under 15 år eller
- äktenskapet hade hunnit vara minst 10 år före förmånslåtarens död.

En tidigare make eller make kan få rätt till pension, förutsatt att han eller hon inte hade ingått nytt äktenskap före förmånslåtarens död. Av pensionen betalas en del som motsvarar den tid äktenskapet hade varat.

Om förmånslåtare inte har lämnat efter sig en pensionsberättigad maka eller make, kan efterlevandepensionen betalas till en annan nära släkting som har varit ekonomiskt beroende av förmånslåtare, har bott i samma hushåll som förmånslåtare och skött hushållet åtminstone under de fem senaste åren. Dessutom förutsätts att förmånstagaren var minst 40 år vid förmånslåtarens död.

Barnpension betalas till barn under 18 år eller till heltidsstuderande barn under 27 år eller till barn, oberoende av ålder, som blivit arbetsoförmögna före 18 års ålder. Det förutsätts vidare att barnet försörjdes av förmånslåtare och att barnet inte har ingått äktenskap. Till studerande kan pensionen betalas, oberoende av om barnet ingått äktenskap.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Hur pensionen bestäms

Om förmånslåtaren var invalid- eller ålderspensionerad, betalas den efterlevande makens eller makans pension till ett belopp som motsvarar förmånslåtarens försäkringstidsbaserade pensionsdel i sin helhet samt $\frac{3}{4}$ av den inkomstrelaterade delen. Om förmånslåtaren ännu inte var pensionerad, bestäms den efterlevande makens pension på basis av den invalid- eller ålderspension som förmånslåtaren hade varit berättigad till vid sin död. I det fall att förmånslåtaren var invalidpensionerad eller skulle ha haft rätt till invalidpension, inbegriper den efterlevande pensionen även den återstående tidens del, som eventuellt ingick i invalidpensionen.

Pensionen för efterlevande make har ett minimibelopp som har fastställts till 898,79 euro i månaden för år 2002. Full minimipension förutsätter att förmånslåtaren hade varit försäkrad i 40 år, varvid man beaktar den återstående tiden fram till 65 års ålder. Är försäkringstiden kortare, minskar minimipensionen med $\frac{1}{40}$ för varje år som fattas.

En del av pensionen till efterlevande make kan betalas till en tidigare maka eller make till ett belopp som motsvarar äktenskapets längd. Om det finns flera förmånstagare, delas efterlevandepensionen i förhållande till äktenskapets längd.

Om den efterlevande makens egna förvärvs- eller pensionsinkomster överskrider ett fastställt gränobelopp, som är beroende av, bl.a. antalet barn, minskas pensionen för efterlevande make med 30 procent av inkomstbeloppet.

Barnpensionen är $\frac{1}{3}$ av förmånslåtarens försäkringstidsbaserade pensionsdel och $\frac{1}{4}$ av den inkomstrelaterade delen. Pensionsgrunden bestäms på samma sätt som för pensionen för efterlevande makar. Pensionen är dubbelt så stor för barn som har mist båda föräldrarna och beräknas på basis av pensionen för den förälder som hade den största inkomsten, om barnet hade haft rätt till pension efter bägge föräldrarna. Barnpensionens minimibelopp är 299,60 euro i månaden för år 2002.

Det sammanlagda beloppet av familjepensionerna får inte överskrida förmånslåtarens pensionsbelopp. Den överskjutande delen dras av från förmånstagarnas pensioner i pensionernas förhållande till varandra.

Omräkning av pensionen

Löpande pensioner omräknas på samma sätt som ålderspensioner (se punkt 3.1.5).

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Betalning av pensionen

Utbetalningen av pensionen för efterlevande make upphör om den efterlevande maken eller maken ingår nytt äktenskap. I sådana fall får den efterlevande maken eller maken ett engångsbelopp som motsvarar fem års pension, förutsatt att han eller hon är under 50 år. Har den efterlevande fyllt 50 år betalas ett engångsbelopp som motsvarar tre års pension. Den återstående tiden beaktas inte vid uträkningen av engångsbeloppet.

Utbetalningen av barnpensionen upphör när barnet uppnår den övre åldersgränsen för pensionen eller om barnet gifter sig och inte studerar på heltid. Utbetalningen upphör också, om barnet beviljas invalidpension.

3.1.8 Frivillig försäkring

Om den allmänna obligatoriska pensionsförsäkringen för löntagare och företagare upphör, kan den fortsätta på frivillig basis. Försäkringen kan fortsätta, om den obligatoriska försäkringstiden har pågått minst 12 månader under de senaste tre åren innan försäkringen upphörde. Tider som motsvarar obligatorisk försäkringstid förlänger denna treåriga granskningsperiod.

Ansökan om fortsatt försäkring bör lämnas in inom sex månader efter det att den har upphört till den pensionsinstitution, där den obligatoriska försäkringen senast var i kraft. När pensionen fastställs likställs frivillig försäkringstid med obligatorisk försäkringstid.

De som av familjeskäl minskat på eller avbrutit sitt arbete kan ta en frivillig försäkring, om de inte uppfyller villkoren för fortsättningsförsäkring. För dem gäller också att de måste ha minst 12 månaders obligatorisk försäkringstid bakom sig.

De som av familjeskäl har minskat på eller avbrutit sitt arbete och de som har arbetat utomlands eller varit anställda av en internationell organisation kan köpa försäkringstid retroaktivt, om utlandsarbetet inte omfattas av bilaterala eller multilaterala överenskommelser om social trygghet. Då förutsätts att arbetstagaren har omfattats av den obligatoriska försäkringen under minst 12 månader och ännu inte har fyllt 65 år.

3.2 Möjlighet att gå i förtida pension

I punkt 3.1.5 har redogjorts för möjligheten att gå i förtida ålderspension, som löntagarnas och företagarnas allmänna pensionssystem er-

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

bjuder. Utöver detta finns det dessutom fyra avtalsbaserade förtidspensionssystem, enligt vilka pensioner kan beviljas arbetstagare som fyllt 57 år, om arbetsgivaren anställer en arbetslös i stället, om arbetstagaren riskerar att bli uppsagd på grund av arbetsgivarens ekonomiska situation eller om arbetstagaren har arbetat i skift en längre tid.

Solidaritetsförtidspension

Solidaritetsförtidspension (préretraite-solidarité) kan betalas antingen på basis av ett kollektivavtal eller ett avtal mellan arbetsgivaren och arbetsministeriet till 57 år fyllda arbetstagare, som vill sluta arbeta och gå i förtida pension. Arbetsgivaren kan vägra att bevilja pension, om 10 % av arbetstagarna redan har ansökt om pensionen under ett och samma kalenderår. Pensionen kan betalas för högst tre år. Månadspensionen bestäms på basis av den genomsnittliga bruttolönen under de senaste tre månaderna. På de pensionsgrundande lönerna tillämpas samma lönetak som i det allmänna pensionssystemet. Under de 12 första månaderna är pensionen 85 % av pensionsgrunden, under de därpå följande 12 månaderna 80 % och efter det 75 %.

Pensionen omräknas enligt förändringen i konsumentprisindex. För pensionen uttas socialförsäkringsavgifter av arbetsgivare och arbetstagare.

Arbetsgivaren betalar pensionen och får 70 % ersättning för kostnaderna ur statens sysselsättningsfond. Ersättningen förutsätter att en arbetslös, en person som riskerar att bli arbetslös eller en ung person som just ingått ett läroavtal har anställts i stället för den som gått i pension.

Förtidspension i samband med arbetsgivarens ekonomiska arrangemang

Pension till följd av arbetsgivarens ekonomiska arrangemang (préretraite-ajustement) kan beviljas 57 år fyllda arbetstagare, om företaget upphör med sin verksamhet, går i konkurs eller minskar sin personal i hög grad till följd av omorganiseringen av verksamheten. Pensionen kan beviljas, förutsatt att arbetsgivaren har ingått ett avtal om pensionen med arbetsministeriet. Sysselsättningsfonden ersätter 50 eller 100 % av pensionskostnaderna, beroende på företagets ekonomiska situation.

Pensionens belopp och utbetalningstid (högst tre år) är desamma som för solidaritetsförtidspensionerna.

Förtidspension på deltid

I samband med arbetsgivarens ekonomiska arrangemang kan också deltidspension beviljas på samma villkor som den ovan nämnda förtids-

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

pensionen (préretraite-ajustement). Staten ersätter pensionskostnaderna ur sysselsättningsfonden, förutsatt att arbetsgivaren anställer på motsvarande deltid en arbetstagare som varit arbetslös minst sex månader.

Pensionens belopp utgör en del av den fulla pensionen och bestäms enligt arbetstidsförkortningen (se ovan).

Förtidspension för skift- eller nattarbetare

Förtidspension kan beviljas arbetstagare som utfört skift- eller nattarbete, om arbetstagaren har arbetat i skift under minst 20 år och har fyllt 57 år. Pensionens belopp beviljas till samma belopp som ovan nämnda förtidspensioner och betalas också för högst tre år. Pensionen betalas av arbetsgivaren, som dock får full ersättning för kostnaderna från sysselsättningsfonden.

4. Adresser

Socialministeriet, Ministère de la sécurité sociale, 26, rue, Zithe, L-2936 Luxembourg.

Gemensamma Socialförsäkringscentret, Centre Commun de la Sécurité, L-2975 Luxembourg.

Pensionskassan för tjänstemän inom den privata sektorn, Caisse de pension des employés privés (CPEP), 1a, boulevard Prince Henri, L-1631 Luxembourg.

Pensionskassan för egenföretagare inom hantverk, handel och industri, Caisse de pension des artisans, des commercants et industriels (CPA-CI), 39, rue Glesener, L-1631 Luxembourg.

Pensionskassan för jordbruket, Caisse de pension agricole (CPA), Centre Hermes, 2, rue du Fort Wallis, L-2714 Luxembourg.

Institutionen för ålders- och invalidpensioner, Établissement d'assurance contre la vieillesse et l'invalidité (AVI), 125, route d'Esch, L-1471 Luxembourg.

Centrala solidaritetskassan, Fonds National de Solidarité (FNS), 138, boulevard de la Pétrusse, L-2330 Luxembourg.

Litteratur

Aperçu sur la législation de la sécurité sociale au Grand-Duché de Luxembourg, Ministère de la sécurité sociale. Inspection général de la sécurité sociale. Novembre 1999.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Code des assurances sociales. Livre III – Assurance-pension. På webb-
adressen: www.secu.lu/legis/legis/Legpen1.htm

Ministère de la sécurité sociale. Socialministeriets i Luxemburg hemsida
på Internet: www.etat.lu/MSS.htm

MISSOC Mutual information system on social protection (2001): Social
protection in the EU Member States and the European Economic Area.
Situation on 1 January 2001. På webben:
[http://europa.eu.int/comm./employment_social/missoc2001/index_](http://europa.eu.int/comm./employment_social/missoc2001/index_en.htm)
[en.htm](http://europa.eu.int/comm./employment_social/missoc2001/index_en.htm).